

Ярошенко Олег Миколайович
*доктор юридичних наук, професор,
старший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України,
член-кореспондент НАПрН України
ORCID: 0000-0001-9022-4726*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ – КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТИ

У науковій роботі розглядається питання впровадження цифровізації в сучасний освітній простір.

Ключові слова: цифровізація, цифрова освіта, цифрові компетентності.

Yaroshenko Oleh
*2nd PhD, Senior Researcher of the Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development
of NALS of Ukraine, corresponding member of NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0001-9022-4726*

DIGITALIZATION IS A KEY FACTOR IMPROVEMENT OF EDUCATION

The scientific work considers the introduction of digitalization in the modern educational space.

Key words: digitalization, digital education, digital competencies.

Сьогодні цифровізація постає ключовим фактором удосконалення системи освіти. Окрім безпосереднього впливу на ефективність навчального процесу, діджиталізація надає ланцюг непрямих переваг, зокрема завдяки цифровізації освітній процес стає більш персоналізованим, доступним і гнучким, що, у свою чергу, забезпечує комфортні умови для самонавчання, ефективного розвитку та кар'єрного зростання. Різні аспекти впровадження цифровізації

в освітній простір були предметом дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Однак, незважаючи на проявлений науковою спільнотою інтерес, питання впровадження цифровізації в сучасний освітній простір потребують свого подальшого дослідження, особливо сьогодні в умовах пандемії та необхідності дистанційного навчання.

Розвиток цифрової освіти ініціює появу нових освітніх практик, що в свою чергу сприяє трансформації освітньої системи в цілому. Галузь освіти, локалізована інституційними, тимчасовими і просторовими рамками, значно модернізується за рахунок упровадження цифрових технологій в освітній процес. Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [1] цифровізація освіти є сучасним етапом її інформатизації, що передбачає насичення інформаційно-освітнього середовища електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний освітній простір та залежить від об'єктивних умов та сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства. Цифровізація передбачає принципово новий формат освітнього середовища, в основі якого цифрові технології, що забезпечують зручні та доступні сервіси і платформи для підвищення конкурентоспроможності, більш ефективної взаємодії усіх учасників навчального процесу, підвищення його прозорості, підвищення ролі інтелектуальної власності, розвитку цифрових навичок. Як зазначається у звіті експертів Всесвітнього економічного форуму в Давосі «Готовність до майбутнього виробництва» [2], для таких держав, як Україна, зосередитися на цифровізації – правильний і єдиний спосіб скоротити настільки відчутний розрив у міжнародних показниках порівняно з іншими країнами світу.

В останні роки в напрямі реформування освіти у багатьох економічно розвинених державах відбулася розробка ключових документів, що стали орієнтирами для освітян, серед яких розроблена та представлена в країнах ЄС *Рамка цифрової компетентності для громадян 2.0 (Digital Competence Framework for Citizens 2.0)* [8]. Єв-

ропейською спільнотою проведено значну роботу щодо створення потенціалу для цифрової трансформації освіти та навчання, зокрема для зміни вимог до навичок та компетентностей для громадян. Робота була зосереджена на розробці рамок цифрової компетентності для громадян (DigComp), для педагогів (DigCompEdu), для освітніх організацій (DigCompOrg) та для споживачів (DigCompConsumers).

Водночас, на думку експертів, «в Україні не існує бачення та жодної державної ініціативи, програми, стратегічного документа, спрямованих на створення комплексної національної системи розвитку цифрової грамотності. Також на державному рівні відсутні інструменти моніторингу та оцінки цифрових компетенцій. Відсутність комплексної методології для проведення необхідних досліджень ситуації у сфері розвитку цифрових навичок і компетенцій унеможливує розробку методології вимірювання та впровадження незалежної сертифікації рівня цифрових навичок відповідно до потреб ринку праці. Методика збирання статистичних даних державними органами статистики є не дуже досконалою для проведення належного аналізу ситуації у сфері розвитку цифрових навичок і компетенцій. Таким чином, означена галузь є однією з найбільш неврегульованих у сфері гармонізації цифрових ринків» [3]. Тому за відсутності сформованої та виваженої політики в цьому напрямі сфера цифрових компетенцій в Україні розвивається хаотично та переважно окремо від формальної освіти, що суттєво впливає як на якість формування людського капіталу, так і на можливість його реалізації.

Для створення дійсно сприятливого інноваційного середовища в країні і в кожній організаційній інституції потрібне значне поширення базових знань про сучасні інноваційно-технологічні процеси в умовах здійснення цифрової трансформації. Це підвищує ступінь сприйняття інновацій у соціальному й економічному аспектах, забезпечує довіру до інноваційних програм уряду, мотивацію у працівників. Проголошена стратегічна мета держави у напрямі підвищення якості професійної освіти та її інтеграції у світовий освітянський простір, збільшення частки витрат на модернізацію та цифровізацію має сприяти формуванню сучасного знанневого сектору господарства як основи та первинної ланки в загальній системі соціально-

економічного розвитку країни і досягнення на базі цього економічного зростання, формування та реалізації людського капіталу. Держава повинна стати, з одного боку, прикладом успішних інновацій для громадян, некомерційних організацій і бізнесу, з другого – забезпечити сприятливе середовище для інновацій, що неможливо без сприйняття системою державного управління реальності цифрової економіки через свою повсякденну діяльність. Терміново має бути розроблена і апробована концепція базової моделі цифрових компетенцій і ключових цифрових компетенцій, що забезпечують ефективну взаємодію бізнесу, освіти і суспільства в умовах цифрової економіки й ураховують актуальні і гострі теми: основні тренди і визначення можливих сценаріїв розвитку системи вищої освіти в умовах цифровізації, сучасні вимоги до державного управління і компетенції державних службовців, що формуються в освітніх програмах, кращі практики підготовки державних публічних і муніципальних службовців та ін. [4].

На сьогодні, виходячи із законодавчо визначених повноважень, найбільший вплив на розвиток сфери цифрових компетенцій мають Міністерство освіти і науки України та Державне агентство з питань електронного урядування, які мають відігравати найважливішу роль у формуванні відповідних навчальних програм та формувати нові тенденції в системі освіти, спрямовані на підвищення рівня цифрової грамотності населення.

Отже, одним із перспективних напрямів розвитку вітчизняної системи освіти повинна стати її цифровізація, оскільки цифрові технології роблять освітній процес мобільним, диференційованим та індивідуальним. Сьогодні немає сумніву в тому, що світ цифрових технологій загалом, та освіти зокрема, це не лише новий логічний етап розвитку технологічної сфери людства, а й усієї існуючої правової та соціально-політичної реальності. Зосередитися на цифровізації освіти для України це правильний і єдиний спосіб скоротити настільки відчутний розрив у міжнародних показниках порівняно з іншими країнами світу. Це питання ще більше загострюється через пандемію коронавірусу COVID-19, карантинні заходи та необхідність дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: схвал. розпорядж. Каб. Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. *Офіційний вісник України*. 2018. № 16. Ст. 560.
2. Digital Transformation Initiative (DTI). URL: <http://reports.weforum.org/digital-transformation>.
3. Проблеми та перспективи гармонізації цифрового ринку України з ринками ЄС та країн СхП: аналіт. звіт. URL: <https://www.civicsynergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Problemy-ta-perspektyvygarmonizatsiyi-tsyfrovogorynku-Ukrayinyz-rynkamy-YES-ta-krayin-ShP.pdf>.
4. Куйбіда В. С., Петроє О. М., Федулова Л. І., Андрощук Г. О. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу: аналіт. зап. Київ: НАДУ, 2019. 28 с.

REFERENCES

1. Kontseptsiia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky: skhval. rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 17.01.2018 r. № 67-r. (2018). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 16, art. 560 [in Ukrainian].
2. Digital Transformation Initiative (DTI). URL: <http://reports.weforum.org/digital-transformation> [in English].
3. Problemy ta perspektyvy harmonizatsii tsyfrovoho rynku Ukrainy z rynkamy YeS ta krain SkhP: analit. zvit. URL: <https://www.civicsynergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Problemy-ta-perspektyvygarmonizatsiyi-tsyfrovogorynku-Ukrayinyz-rynkamy-YES-ta-krayin-ShP.pdf> [in Ukrainian].
4. Kuibida, V.S., Petroie, O.M., Fedulova, L.I., Androshchuk, H.O. (2019). *Tsyfrovi kompetentsii yak umova formuvannia yakosti liudskoho kapitalu*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

Знаменський Георгій Львович
*доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України,
член-кореспондент НАПрН України,
Заслужений діяч науки і техніки України*

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У публікації розглянуто деякі аспекти сучасного стану інноваційного законодавства. Підкреслено, що в умовах євроінтеграційних процесів чинне законодавство України, що регулює інноваційні відносини, потребує відповідного оновлення. Також акцентовано увагу на доцільності закріплення у відповідних нормах сучасних правових механізмів стимулювання інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційне законодавство, інновації, правове регулювання, інноваційні відносини, євроінтеграція.

Znamenskiy Georgiy
Doctor of law, professor, Leading Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine, Corresponding Member of the NALS of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine

INNOVATIVE LEGISLATION IN MODERN CONDITIONS

The publication considers some aspects of the current state of innovation legislation. It is stressed that under the conditions of European integration processes, the current legislation of Ukraine regulating innovative relations needs a corresponding update. It also focuses on the feasibility of consolidation in the relevant norms of modern legal mechanisms of stimulation of innovation activity.

Key words: innovative legislation, innovations, legal regulation, innovative relations, European integration.